

21.5.2025

Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteet

Eduskunnan Talousvaliokunnalle

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteiden kehityksestä.

EK pitää valtioneuvoston perusmuistiotä hyvänä pohjana EU:n ja UK:n suhteiden jatkokehittämiselle, ja tuo tässä yhteydessä esille seuraavat huomiot:

Yhdistynyt kuningaskunta (jatkossa UK) oli jäsenyysaikanaan Suomelle tärkeä kumppani erityisesti sisämarkkinoihin, kilpailukykyyn, kauppapolitiikkaan sekä yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä. UK:n vapaata kilpailua ja markkinoiden roolia painottava linja oli myös suurten jäsenvaltioiden keskinäisessä tasapainossa tärkeä. EU-eron toteutuessa tammikuun 2020 lopussa oli EU:n ja UK:n suhde vaikeassa tilanteessa. EU:n huomio keskittyi ymmärrettävästi erosopimuksen asianmukaisesta toimeenpanosta huolehtimiseen, UK taas EU-eron synnyttämien haasteiden ratkomiseen ja vaihtoehtoisten yhteistyökumppaneiden etsimiseen.

EU:n ja UK:n arvot ja strategiset intressit ovat kuitenkin edelleen hyvä perusta yhteistyölle. Venäjän hyökkäyssota Euroopassa, Yhdysvaltojen uuden hallinnon arvaamattomuus ja yksipuolinen toimintatapa ovat nostaneet kumppanuuden uuteen arvoon. Myös Suomen Nato-jäsenyys on lisännyt kahdenvälisiä yhteyksiä ja yhteistyötä UK:n kanssa.

EK:n näkökulmasta onkin erinomaista, että valtioneuvoston perusmuistiossa todetaan Suomen edistävän EU:n ja UK:n välistä vahvaa ja laaja-alaista kumppanuutta, tavoitteena positiivinen ja vakaa strateginen kumppanuussuhde.

EU on UK:n suurin kauppakumppani, ja kauppaa ja taloutta koskevan yhteistyön vahvistaminen kummankin osapuolen kannalta myönteistä. Kaupan, investointien ja muun taloudellisen yhteistyön näkökulmasta toimintaympäristön vakaus ja ennustettavuus ovat kuitenkin olennaisen tärkeitä lähtökohtia. Näin ollen EK yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että suhteen syventämisen edellytyksenä on oltava sitoutuminen olemassa olevien sopimusten sekä Windsorin puitteiston asianmukaiseen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen. Oikeuksien ja velvollisuuksien tasapaino, sisämarkkinoiden yhtenäisyys ja tasapuolisten toimintaedellytysten turvaaminen ovat tärkeitä, jotta yritysten välinen reilu kilpailu toteutuu.

Lotta Nymann-Lindegren

21.5.2025

Sisämarkkina on EU:n keskeinen kilpailukykytekijä ja kasvun moottori. Sen laajentaminen yhteiseen, yhdenmukaiseen sääntelyyn ja sen toimeenpanon valvontaan perustuen avaa uusia markkinoita ja helpottaa yritysten kansainvälistymistä. On EU:n etujen mukaista huolehtia siitä, että sisämarkkinoille pääsy perustuu yhteisiin sääntöihin, jotka ovat samat kaikille.

Suomelle tärkeät pohjoismaiset kumppanit Norja ja Islanti ovat ETA-sopimuksen myötä osa sisämarkkinoita ja sen neljää vapautta, henkilöiden vapaa liikkuvuus mukaan lukien, mutta eivät ole mukana tulliliitossa. Sveitsi puolestaan on EFTA-sopimuksen osapuoli. Valtioneuvoston tavoin EK pitääkin tärkeänä huolehtia EU-UK yhteistyöhön liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainosta myös suhteessa kolmansiiin maihin. Samoin on huolehdittava siitä, että EU-jäsenyys on aina kannattavampi ratkaisu, kuin unionin ulkopuolelle jääminen.

Edellä mainitut periaatteet ovat tärkeitä lähtökohta myös sektorikohtaista yhteistyötä kehitettäessä. Yhteistyön tiivistäminen joillakin aloilla voi kuitenkin vahvistaa myös kiinnostusta sen laajentamiseen ja syventämiseen tavalla, joka voi pidemmällä aikavälillä edesauttaa yhteistyösuhteen kokonaisvaltaisempaa tarkastelua myönteisessä valossa. Siksi sektorikohtaiseen yhteistyöhön on syytä suhtautua rakentavasti samalla, kun EU:n periaatteista pidetään kiinni. Erityisen olennaista on, että UK hyväksyy lainsäädännön dynaamisen yhdenmukaistamisen sekä EU-tuomioistuimen roolin EU-lainsäädännön ylimpänä tulkitsijana.

EU-UK huippukokous 19.5. ja jatkoaskeleet

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää nykytilanteessa erittäin myönteisenä sitä, että EU ja UK ovat käynnistäneet keskustelut suhteiden kehittämistä, ja että 19.5. pidetyssä huippukokouksessa on kyetty sopimaan konkreettisista askelista yhteistyön vahvistamiseksi. Yhteistyön kehittäminen pakettiratkaisuna, jossa eri jäsenvaltioiden intressit pyritään tasapainoisesti huomioimaan, on lähestymistapana kannatettava ja edesauttaa myös Suomen aktiivista osallistumista suhteen kehittämiseen. Valtioneuvoston tavoin EK pitää kuitenkin tärkeänä, että tämän ei katsota edellyttävän kaikilla valituilla yhteistyöalueilla etenemistä samanaikaisesti.

EK pitää erittäin hyvänä sitä, että EU-UK huippukokouksessa saavutettiin yhteisymmärrys **turvallisuus- ja puolustuskumppanuuden** solmimisesta. UK on merkittävä puolustusteollinen toimija, ja sen kumppanuus mahdollistaa sen osallistumisen EU:n puolustusteollisen pohjan vahvistamiseen tähtäävään yhteistyöhön ml. SAFE-rahoitusväline. Yhteistyön avulla voidaan parantaa edellytyksiä Euroopan puolustuskyvyn vahvistamiselle ja Ukrainan tukemiselle. Kuten yllä on todettu, voi yhteistyö yhden keskeisen sektorin osalta edistää myös EU:n ja Iso-Britannian taloudellisen yhteistyön laajempaa syventämistä ajan mittaan.

EK pitää niin ikään tervetulleena EU-UK huippukokouksessa asetettua tavoitetta **taloudellisen yhteistyön kehittämisestä** päästökaupan, hiilirajamekanismin, energian, terveyden ja kasvin-suojelu sekä kalastuksen alalla. On tärkeää, että kauppa- ja yhteistyösopimuksen (TCA) tarjoamat mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti. Yhteistyön vahvistaminen myös pelastustoimen, rikosasioiden ja sisäisen turvallisuuden alalla on myönteistä. Päätös ns. nuorten liikkuvuutta koskevan sopimuksen neuvottelemisesta on tärkeä, mutta ei korvaa **Erasmus+** yhteistyön merkitystä, jonka osalta olisi niin ikään tärkeä edetä ripeästi.

EK haluaa erikseen kiinnittää huomiota siihen, että innovaatiovetoisen kasvun näkökulmasta UK:n paluu osallistujaksi **Horisontti**-puiteohjelmaan vuoden 2024 oli myönteinen askel, ja se

Lotta Nymann-Lindegren

21.5.2025

olisi ehdottomasti saatava mukaan myös tulevaa puiteohjelmaan. Näin siitä huolimatta, että UK on vahva TKI-tekijä ja kilpailu rahoituksesta UK:n mukana ollessa todennäköisesti kiristyy. Mahdolliset uudet tai täydentävät neuvottelut UK:n kanssa uuteen puiteohjelmaan osallistumisesta tulee kuitenkin pyrkiä toteuttamaan niin, ettei yhteishankkeiden jatkorahoitus vaarannu. Jatkossa olisi erittäin tärkeää saada UK mukaan myös fuusioenergiaohjelmaan **(ITER)**. TKI-toimintaan liittyy olennaisesti tutkijoiden liikkuvuus, jonka suhteen olisi myös tärkeää edetä. UK:lla on tällä hetkellä käytössä esimerkiksi viisumeihin ja terveydenhuoltoon liittyviä korkeampia maksuja, jotka jarruttavat liikkuvuutta. Olisikin tärkeää, että TKI-yhteistyön ja osajien liikkuvuuden edistäminen olisi vahvasti esillä myös Suomen EU-UK- yhteistyötä koskevien tulevien tavoitteiden joukossa.

Yhteenvetona EK toteaa, että EU-UK suhteen uusi, myönteisempi kehitysvaihe on erittäin tervetullut. On tärkeää, että suhteen kehittämisessä edetään olemassa olevia sopimuksia ja oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa kunnioittaen. Samalla on kuitenkin tärkeää tarkastella yhteistyötä myös Suomen kasvun ja turvallisuuden vahvistamisen lähtökohdista, ja pohtia aktiivisesti aloja, joiden osalta EU:n ja UK:n yhteistyön lähentäminen jatkossa olisi Suomen näkökulmasta toivottavaa. On myös tärkeää, että sidosryhmiä kuullaan osana jatkotyötä ja tuleviin neuvotteluihin valmistauduttaessa.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lotta Nymann-Lindegren
Johtaja, EU-asiat